

Naročnina listu: Celo leto 18 din., četrt leta 9 din. Izven Jug. Celo leto 65 din. Inerenti ali oznani se računajo po dogovoru; pri večletnem inšriranju primorana popust. Upravništvo sprejema naročila, inšerate in reklamacije. Telefon Interurban štev. 113

STRAŽA

NEODVISEN POLITIČEN LIST ZA SLOVENSKO LJUDSTVO

„Straža“ izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravništvo je v Mariboru, Koroška cesta štev. 5. Z uredništvom se more govoriti vsak dan samo od 11. do 12. ure dopoldne. Rokopisi se ne vračajo. Nezaprte reklamacije so poštnine proste. Telefon Interurban štev. 113.

Poklic Jugoslavije v Slovanstvu.

V teh dneh praznujejo Slovani, bivši avstro-ogrski državljani, znamenito štiriletnico svojega osvobođenja. V zlati stolpi Pragi se vrše velike slovesnosti. Tudi pri nas vzhicena srca dvigajo vročo molitev k Vsemogočnemu za bodočnost in blagostanje Jugoslavije. Ako motrimo položaj predvojnih dogodkov, ko je Nemčija v polnem razvoju svoje moči pripravljala izvršitev svojega velikopoteznega načrta «Drang nach Osten», moramo biti hvaležni Bogu in vsem tistim, ki so pripomogli, da je prišlo do ustanovitve jugoslovanske države. Kaj bi bilo od Slovencev, ko bi zmagala Nemčija? Samo pogled na Maribor in njegovo okolico naj odgovarja na to vprašanje. Nemci so že pred vojno kupovali slovenska posestva in na njih naseljevali protestantske Nemce. V slučaju zmage pa bi se ta način germanizacije podesetoril in postoteril. V doglednem času bi bila vsa Slovenija in prebivalstvo ob Adriji pomemena. Kar bi ne uklonilo tilnika germanizaciji, bi bilo nasilno preseljeno v nemške kraje, odkoder bi prišli Nemci, kakor je bilo že slučajev v zgodovini našega naroda. Kar bi pa prišlo našega naroda pod Italijo, bi bilo poitalijančeno, ker bi ne bilo zunanje moralne podpore, ki jo sedaj vrši Jugoslavija. Vsak pravi Slovenec mora z iskrenim srcem pozdraviti ustanovitev Jugoslavije. Toda ne samo to, da je Jugoslavija obvarovala nas Slovence gotove narodne smrti, ampak tudi dejstvo, da je s svojim postankom dala krepko moralno in, kakor vidimo po stvarni zvezi med Jugoslavijo in Češkoslovaško ter potom nje tudi Poljsko, tudi materijelno oporo vsemu slovanstvu, zlasti najbolj ogroženim bratom Čehom. Kaj bi bilo s Češkoslovaško, ko bi ne bilo Jugoslavije? Češkoslovaška je obkoljena od treh strani od zagrenjenih sovražnikov slovanstva — od Nemcev. V sami republici je zelo močna nemška manjšina, ki prizadeva velike skrbi bratom Čehom. Z naslovnitvijo Čehov na Jugoslavijo ima Češkoslovaška trdno jamstvo za svoj obstoj v vsakem slučaju, ko bi Nemci poskušali previsoko dvigniti glavo. Z druge strani pa je Češkoslovaška in Poljska krepka moralna opora proti drugemu našemu sovražniku Italijanu. Nedavno smo čitali, kako se Italija pripravlja, da zagotovi sebi vse točke, ki bi kolikaj šle v prilogo slovanskega razvoja. Ko se pa nejasne sedanje razmere v Rusiji razbistrijo, bo slovanstvo imelo v njej neprecenljivega zaščitnika, ki bo imel tudi v Jugoslaviji, zavzemajoči najvažnejši položaj v Evropi ter v svetovni konstelaciji sploh, svojo oporno točko. Da pa bo Jugoslavija tudi za bodoče svoje naloge in svoj poklic dovolj močna, moramo pač stremiti za tem, da se združimo z Bolgari. Taka Jugoslavija s svojimi 26 milijoni prebivalstva bo nova in mlada velesila, ki bo dovolj močna tudi proti tretjemu sovražniku slovanstva — proti Turčiji.

Zato delujmo z vsemi silami na to, da to našo novo domovino usposobimo za njene velike naloge. Čudne razmere, ki jih preživljamo v Jugoslaviji, so prehodnega značaja. Ko pride ljudstvo do besede potom svojih pokrajinskih, zakonodajnih, samostalnih avtonomij, bo zgnilo nezadovoljstvo iz ljudstva in bodočnost bo slovanska — bo jugoslovanska.

S tem razmišljanjem se spominjamo ob štiriletnici naše osvoboditve, zroč v zaupanju na našo moč neustrašeno v bodočnost!

* Mislj, povzete iz govorov č. g. dr. Medveda in urednika Radeščka na predavanju SKSZ v petek, dne 27. t. m. v društveni dvorani v Mariboru. — Op. ur.

Pucelj meče religijo iz šole.

«Službene Novine» v Beogradu so 9. oktobra 1922 objavile «Pravilnik za srednje kmetijske šole», ki ga je izdal ter ga predpisuje poljedelski minister Ivan Pucelj. Član 5 tega pravilnika našteva vse predmete, ki se učijo na srednjih kmetijskih šolah. Razlikujejo se: 1. občni predmeti (6 po številu), 2. privatni predmeti (10), 3. strokovni predmeti (16), 4. neobvezni predmeti (muzika in petje, stenografija, telovadba). Pucelj torej predpisuje za srednje kmetijske šole 35 predmetov, med njimi pa ni veronauka. Ne najdeš ga, in če ga kakor Diogen podnevi z laterno iščeš! Verouk nima prostora ne med občnimi, ne med privatnimi, ne med strokovnimi, da, celo tudi med neobveznimi predmeti ne. Tako samostojneji spoštujemo krščansko vero. Ta pravilnik velja tudi za srednjo kmetijsko šolo v Mariboru. Samostojni minister Pucelj je torej tisti človek slovenske narodnosti, ki je v Sloveniji ustanovil prvo srednjo šolo brez verouka in brez vsake verske vzgoje. Na tej šoli se bodo dijaki učili vseh potrebnih in nepotrebnih reči, samo temeljitejša izobrazba v veri je prepovedana. Krščanski samostojneji prepovedujejo verouk, versko vzgojo in navajanje h krščanskemu življenju, ker menijo v tej šoli vzgojevati priganjače za svojo stranko, krščansko misleči mladeniči in možje pa se ne bi hoteli podvreči komandi liberalnih in protikršćanskih samostojnežev. Ne samo, da srednja kmetišola ne bo nudila svojim dijakom prilike za versko izobrazbo in za verske vaje, pravilnik celo otežkuje tis-

tim mladeničem, ki so še krščanskega mišljenja, obisk sv. maše po nedeljah in praznikih. Član 43 pravilnika namreč določa: «Niti po nedeljah in praznikih, niti v časih odmora ne sme se ni eden učenec brez posebnega dovoljenja oddaljiti od šolskega kroga.» Ako bodo torej mladeniči, ki so od doma versko vzgojeni in smatrajo obisk sv. maše po nedeljah in praznikih kot svojo vestno dolžnost, hoteli izpolniti svojo krščansko dolžnost, jih lahko kakšen liberalno, sokolsko in svobodomiselno navdahnjeni ravnatelj s prepovedjo ovira ter obisk sv. maše prepreči. Tako se more v takem zavodu naseliti najhujši terorizem in najgrša nasilnost proti svobodi vesti, ki je vsakemu državljanu zajamčena v ustavi. Položaj se lahko še pogorša, ako pride na čelo zavoda kak mož srbske vere, ki sploh ne pozna obveznega obiska bogoslužnih dejanj po nedeljah in praznikih. Tako so naši samostojneji, kakor v vseh vprašanjih, tako tudi v vprašanju veronauka prodali slovenski narod in njegova sveta verska načela beogradskemu centralizmu in balkanizmu. Naše ljudstvo jih bo pri prihodnjih volitvah sodilo tako, kakor zaslužijo izdajice ne samo le političnih in gospodarskih, marveč tudi verskih pravic slovenskega naroda.

Politični položaj.

Turke gonijo iz vlade. Ker se ni nobeden od muslimanskih ministrov in poslancev udeležil kumanovske proslave, so se razjezili beograjski režimski listi ter zahtevali, naj muslimani tudi zapustijo vlado. Pašičeva «Tribuna» je posebno huda: «Mase, ki se navdušujejo za Kemala, ki čakajo, da jih osvobodijo od gjavrov, seveda ne razumejo pomena kumanovske bitke za vse Slované — — — Muslimanski poslanci, v strahu za svoje mandate držijo maso v veri, da bo Kemal osvobodil Bosno od srbskega jarma. Kako morejo muslimani sedeti na vladi z «gjavri», kako morejo delati «kšef-te» ter jemati denar od teh Srbov. — Ta izbruh Pašičevega lista je verna slika beograjskega šovinizma. — Ravno Pašič je napravil iz kumanovske proslave svojo službeno parado, ker ravno on sam in njegovi nočejo razumeti, da bi moralo imeti Kumanovo za vse Balkance pomen pravičnega miru in dobrih odnosajev na podlagi popolne enakopravnosti vseh Jugoslovancev ter izmirjenja s Turčijo, ki ni več ona, ki je bila pred Kumanovom in do preobrata. Očitane srbskega denarja tudi ne drži, ker vsi dobro vemo in občutimo, da vali Pašič vse stroške svojih vladnih kupčij največ na Hrvate in Slovence.

Radi dnevnice rajši v Prago kot pa na Kumanovo. Beograjski «Balkan» psuje narodne poslance in pravi, da je pravcata sramota, ker se je javilo za kumanovsko proslavo samo 32 poslancev, za Prago pa 77. Pravi vzrok te patrijotične dolžnosti tiči v dnevnicah. Vlada je dovolila onim poslancem, ki pojdejo na Kumanovo, poleg navadne poslanske dnevnice še 180 dniarjev dnevnice, onim pa, ki so se peljali v Prago, pa 300 čeških K. Radi valutno visokih čehokron, robanti «Balkan», so šli naši narodni očetje rajše v Prago kot pa na domačo kumanovsko proslavo srbskega junaštva.

K svečanostim v Prago se je odpeljalo iz Beograda dne 26. t. m. 65 poslancev pod vodstvom novega zborničnega predsednika Lukiniča, 4 ministri, 5 novinarjev in kvestor narodne skupščine Čabrič.

Četrto obletnico neodvisnosti Čehoslovaške so proslavili po celi državi nad vse slovesno. Našim poslancom, zborničnemu predsedniku Lukiniču in ministrom je povedal predsednik Masaryk sledeče, za naš batinaški režim značilne besede: «Vi in mi imamo nalogo z vzgledno upravo uvesti v državi red. Oboji imamo veliko odgovornost in to radi predsodkov o državniški nezmožnosti Slované. Oboji moramo z delom dokazati, da smo Slované sposobni ustvarjati in voditi države.» Te besede g. predsednika bi morale pač v živo zadeti g. Pucelja in Lukiniča, seve le v slučaju, ako bi imela ta dva gospoda kaj vesti. . . .

Nova balkanska zveza. Venzelošova akcija v Londonu, da bi pridobil Anglijo za pravi vojni pohod proti Turčiji, je ostala brezuspešna, zato se je odločil za ustvaritev nekake balkanske zveze proti Turkom in tudi proti Bolgariji. Za to zvezo snubi Rumunijo in Jugoslavijo. Kako se bodo zadržali Rumuni, se sedaj še ne da reči, beograjska vlada pa že kaže vso vnemo za to vratolomno špekulacijo. Pokazala jo je s tem, da se ni hotela razgovarjati s Stambolijskim, katerega so Čehi tako sijajno sprejeli, in kaže jo zopet sedaj, ko je glede orijentske konference popolnoma nepripravljena in neorientirana, zopet s tem, da hiti zunanji minister dr. Ninčić v Skoplje, kjer se bo dne 1. novembra sestal z grškim ministrom Politisom. Če gre država SHS Grkom na lim, je gotovo, da bodo Italijani podpirali Turke še bolj kot jih podpira Francija.

Bolgarskega ministrskega redsednika bo menda le sprejela naša vlada. Večkrat ga je že zavrnila, za dnije celo z neresnično izjavo, da ga ne more sprejeti, ker je «vlada v krizi», sedaj, ko je Stambolijski prišel iz Prage tudi v Bukarešto ter bil od rumunskega ministrskega

predsednika Bratiana sprejet, vidi tudi naša vlada, da bo le potrebno z njim govoriti.

Naši krediti Francozi nam ponujajo kredit v znesku 100 milijonov frankov, ki bi se naj uporabil za oborožitev naše vojske. Vlada zelo forsira to posojilo in se razpravlja o tem oboroževalnem kreditu v finančijem odboru. Kakor hitro bo zaključil to vprašanje finančijski odbor, pride zadeva brz kot brz pred parlament, kjer bo seve sprejeta — ker gre za oboroževalno akcijo, ki je pri nas vselej nekaj najnujnejšega. Naš finančni minister Kumanudi pa se bo pogajal s češkimi finančniki za dobavo kredita v znesku 200 milijonov čehoslovaških kron.

Kongres invalidov. V soboto se je vršil v Beogradu kongres invalidov iz cele države, drugi dan pa velik demonstracijski sprevod pred narodno skupščino in pred vladnim poslopjem, kjer se je zahtevalo, da se čimprej sprejme invalidski zakon.

Naklepi Pašičeve vlade.

Pašič-Pribičevićeva taktika po kumanovskih slavnostih bo stremila za tem, da se odloži odstop vlade in da se otopi Davidovičev pokret. Če se kriza ne bo dala odložiti, jo bo Pašič proglasil samo za delno in bo kabinet samo rekonstruiral, to je, samo prestavil in premestil vladne osebe. Ta kabinet bi izpeljal nekaj zakonov. Nato bi Pašič vnovič izzval krizo in potem sam sestavil volilno vlado, v katero bi sprejel samo Pribičevića in druge svoje zaupnike.

Režimski listi se trudijo, da svojemu svetu dokažejo, kako stojijo demokrati po večini za Pribičevićem in kako je tudi Lukinič dobil večino demokratskih glasov. To je seveda nerodna laž, resnica pa je, da ima Davidovič večino demokratov za seboj in da sedaj tudi zahteva, naj demokratski ministri po vrnitvi iz Prage odstopijo. Pribičević se temu lahko upira, lahko tudi šušlja s Pašičem, ne more pa dobiti večine v klubu, ki noče več služiti Pašiču.

Ko enkrat nastopi kriza, bo novi predsednik skupščine svetoval vladarju, naj poveri sestavo nove vlade zopet Pašiču, temu in Pribičeviću pa ne bo preostalo drugega, kot lov na vsakega posameznega demokrata, da ga odtrgata od Davidoviča ter z obljubami prikleneta na sebe. Pašič mora skrbeti in paziti, da ga ne odbije večina demokratov, ker če se to zgodi, si najbrž tudi Pribičević ne bo upal s kako dvajsetorico svojih pravih pristašev stopiti javno na njegovo stran ter ga podpreti. In če bi Pribičević tudi storil ter stopil iz svoje dosedanje stranke, ne bi mogel obvarovati Pašiču prave večine.

Pašič lahko danes samo še računa na samostojneže, na vladne muslimane in pa na skupino Pribičevićevih demokratov. To ne bi zadostovalo številno, še manj pa moralno. Pašič se tudi na svoje radikale ne more popolnoma zanašati in to radi tega, ker je med njimi Pribičević zelo osovražen in ker ga radikali danes samo še radi oblastiteljnosti in pa radi potrebe trpijo. Kakor hitro bi se Pribičević od demokratov odvojil, bi nastal tudi med radikali močen pokret za Davidoviča in proti Pribičeviću že zato, ker bi se z Davidovičevu strujo ali celo samostojno stranko nudila druga in ugodnejša kombinacija.

Pribičevića upošteva radikali samo tako dolgo, dokler ostane važen član demokratske stranke, če pa on svojo važnost izgubi, ali se celo od svoje stranke loči, potem je sploh vprašanje, če bo večina radikalcev trpela, da se reši in usidra v njenih sprednjih vrstah.

Kakor znano, je Davidovičeva skupina zahtevala, da mora vlada podpisati protokol, da bo predala ostavko takoj po dovršenih proslavah. Vlada je to storila, ostal je pa sum, da Pašič ne bo držal besede, čeprav je podpisal protokol. Danes se še zanaša na Pribičevićeve pristaše, katere drži in vabi z raznimi obljubami. Zato sedaj režimski listi toliko razglašajo in naglašajo, da se bo vlada po paradah v prvi vrsti bavila z zakonom o vojnih odškodninah. Tu se hoče Pašič pokazati kot dobrega Miklavža, ki lahko še toliko da, da se izplača ostati v njegovi službi. Objavlja in obljublja, če bo svoje obljube držal, je pa drugo vprašanje, ki bo obilici drugih težkih in zamotanih stvari moralo v najkrajšem času streti in preprečiti vse napore in naklepe Pašičeve vlade.

Po svetu.

Bolgarska javnost.

«L'Echo de Bulgarie»: Na balkanskem polotoku ni mogoč noben drobca stalnosti, vsak čut za varnost je že vnaprej oslavljen in kulturne napredek je samo še dozdeven. Vsako nastajajoče življenje je v krizi. Skratka, to je smrt porajajoče civilizacije. In krivica? Ta je v osvajačni in raznarodovalni politiki balkanskih držav, ki so sistematsko hujskane od velesil. Srbsko-bolgarska pogodba iz leta 1912 predvideva avtonomijo po-zneje Turkom odvzetega ozemlja. Od tega ni prišlo, ker je imperijalizem zadušil načelo avtonomije, tako drago bolgarskemu ljudstvu. V tem je vir vseh naših nesreč.

Hotelo se je s silo potlačiti glas prebivalstva v nekaterih krajih Balkana, kjer je mešanica narodnosti in vere največja. Velesile so to odobraval, ker so v tem videle najenostavnejše sredstvo za rešitev balkanskega vprašanja. Ker pa je moč posameznih držav na Balkanu samo prehodna, komplikacije niso izostale. Osveta in protiosveta je ustvarjala zveze, ne pa potreb prebivalstva. Topovi so izmenjavali ozemlja in zbegano in osiromašeno ljudstvo je begalo semintja. V desetih letih je 500.000 Bolgarov pribežalo v Bolgarijo pred našimi sosedi, Turki so bežali pred Grki in sedaj beže Grki pred Turki. Tako so rodovitni in bogati kraji od časa do časa puščeni in prepuščeni barbarstvu. Vsega tega bi ne bilo, ko bi prišlo do veljave načelo o samoodločbi prebivalstva. Uničevanje in raznarodovanje manjšin pa ima za posledico — prelivanje krvi.

Isti list: Bolgarski ministrski predsednik Stambolijski je na sestanku poslancev večine izjavil v glavnem sledeče: «Na vsak način je treba vzdržati v notranjosti mir, če hočemo imeti uspehe v zunanji politiki. Dogodki 17. septembra pomenjajo poskus povrnitve preteklosti. Odpor ljudstva proti temu je vzbudil zaupanje naših sosedov napram Bolgariji. Zasluga naše politike je, da ni prišlo do upadov in razkosanja. Več kakor enkrat je ta nevarnost visela nad našimi glavami, toda vsakokrat jo je vlada umela odkloniti in zagotoviti razvoj zemlje v miru in napredku. Kar smo dosegli, smo dosegli brez žrtvovanja ljudske usode, ker stremimo za trajnimi pridobitvami brez prelivanja krvi. Nikdar ni bila vlada tako trdna v zaupanju ljudstva, kakor v tem trenutku po 17. septembru, ko je ljudstvo spoznalo svoje notranje nasprotnike. V teh dneh je bil končno pokopan krvav osebni režim. Poraz bloka v Trnovu je jamstvo naše zunanje politike. Strašilo — Dardanele — je vedno kalilo mir na vzhodu. Prej ali slej bo prišla do veljave naša pravična stvar. Glede Trakije morem reči, da vsaka narodnost, ki bo vladala v tej pokrajini, bo imela močne manjšine proti sebi. Zato bodo tudi Turki zadovoljni, če zmaga naša zahteva, da postane Trakija avtonomna. Isto velja tudi za naš izhod na Egejsko morje, kjer hočemo zgraditi v Dedeagaču pristanišče, pristopno tudi Rumunom in Srbom. Bolgarija je v dobrih odnošajih s sosedi in z drugimi državami.

«Epoha»: Vprašanje Bospora in Dardanel stopa v odločilno fazo. Lahko pa pride tudi do komplikacij. Naši komunisti zahtevajo zvezo s sovjetsko Rusijo. Če bi do tega prišlo, bi naša zemlja postala torišče svetovnega klanja. Kdor pa to želi, ne more biti pri zdravi pameti.

Svetovna javnost.

«Corriere della Sera (Italija): Italijanski zunanji minister se zavzema za soudeležbo Bolgarije na vzhodni konferenci in bo Italija podpirala bolgarske zahteve glede zahodne Trakije. (Naši velesrbijanci pa namenoma potiskajo Bolgarijo v italijanske vode. To že ni več zaslepljenost, marveč zloba; op. ur.)

«L'Europe Nouvelle»: Ruska nevarnost obstoja in močna Bolgarija bi to nevarnost še povečala. Kri ni voda. Zato je edina rešitev v tem, da Grki dobe Trakijo in Dardanele, ki se bodo vedno upirali ruskemu prodiranju skozi morske ožine. (Tako politiko zastopajo tudi naši Pašičevci; Bog jim grehe odpustil — Op. ur.)

«Adeverul» (Rumunija): Med Rumunijo in državo SHS še vedno niso poravnani mejni spori. Beograjska vlada nikakor neče zapustiti nekaterih obmejnih točk. Naprošen je general Franchet d'Esperey za posredovanje. (No, imenitni zavezniki in sorodniki! — Opomba uredništva.)

Razne vesti.

Razmere v Macedoniji in v Solunu. Vedno in vedno prihajajo novi transporti izbeglih trakijških in maloazijskih Grkov v Macedonijo in v Solun. Zdravstveno stanje je omejeno in tudi javna varnost je vedno manjša. Zaradi mrčesa nosijo domačini kafro, ki pa ne pomaga dosti. Občutno je tudi pomanjkanje sanitetnega materiala in zdravnikov.

Plebiscit v Trakiji? Vesti iz Carigrada poročajo, da so Turki pripravljene dovoliti plebiscit v Trakiji pod mednarodno kontrolo in vrnitev izbeglih. (Ni verjetno; op. ur.)

Izpraznitev Trakije se vrši zelo počasi. Množice izbeglih pritiskajo na postaje in povzročajo nemire. Grško vojaštvo je popolnoma desorganizirano ter ropa in pleni ter zažiga cele vasi. Grško uradništvo je dobilo naredbo odpeljati s seboj vse žito iz Trakije.

Italijanski fašisti so začeli dne 28. t. m. po vseh mestih srednje Italije veliko akcijo, katero skušajo izvesti čisto enotno. Fašisti so proglasili mobilizacijo vseh svojih čet, ki se brzo širi. Nekatera poročila pravijo, da so fašisti postali že gospodarji vseh večjih mest v srednji Italiji in da so zveze med severno in južno Italijo že pretgane. Fašistovski kričači vršijo svojo akcijo pod geslom: Živela armada, živela kralj, živela Italija! Italijanska vlada je že proglasila dne 28. oktobra osebno stanje nad celo Italijo, a je še istega dne ta ukrep preklcala. Pri celem fašistovskem dirindaju gre menda samo za to, da se izvrši pritisk na odstop vlade in na hitro imenovanje novega kabineta, v katerem bi naj zagospodarili nacionalistični elementi.

Poziv na orijentsko konferenco. Angleška in francoska vlada sta sporazumno sestavile tekst, ki se bo postal kot poziv onim državam, ki se bodo udeležile orijentske konference za poravnavo spora glede morskih ožin. Sovjetska Rusija in Bolgarska sta pozvani, da sodelujeta na konferenci za ureditev morskih ožin. Velesile so naprosile Švico, da ona dovoli, da se vrši konferenca v Lausani.

Na orijentski konferenci bodo Rumuni predložili predlog, da se naj osnuje med Bolgarijo in Turčijo nevtralni koridor. Temu predlogu se bodo odločno uprli Bolgari in Turki.

Iz gospodarsko-financijskih razlogov so v Nemčiji ustavili v zadnjem času 283 listov in časopisov.

Angleški parlament razpuščen. Kabinet Bonar Lawa je že prisegel kralju. Kralj je podpisal dekret za razpust zbornice. Volilna kampanja se je na Angleškem že začela.

Francozi ponujajo Rusiji moratorij. Pred nekaj dnevi smo poročali, da se je vrnil iz Rusije lyonski mestni načelnik Herriot, ki se je razgovarjal s predstavniki sovjetske Rusije o razmerju med Francozi in Rusi. Ta Herriot je predlagal sovjetom, naj priznajo dolgove caristične Rusije in dajo garancije za odškodnino. Ako bi Rusija pristala na predlog, potem bi bili Francozi voljni priznati Rusom moratorij od 30 let.

MANIFESTACIJA KATOLIČANOV.

V Strassburgu (Alzacija) se je nedavno vršil kongres alzaško-lorenskih katoličanov. Pod Nemčijo so imeli Alzas-Lorenščani neke vrste avtonomijo in je tudi gibanje za samostalno nevtralnno republiko imelo precej trdna tla. Zato je tudi šolstvo bilo močno razvito. Ko je Alzas-Lorena prišla pod Francijo, se je stopnjema začelo odvzemati avtonomne zadeve domačinom in jih podrežati Parizu. Za francoskimi uradniki so prišli tudi francoski framazonski učitelji, ki so začeli potiskati vero iz šol. Dasi po zakonu še vedno obstoja versko šolstvo, je v praksi že skoraj povsod odpravljeno. Edino, kar se še dovoljuje, je to, da je učencem dano na prosjo voljo se udeleževati cerkvenih opravil in duhovnih vaj.

Ker so si razmere v tem oziru pri nas in v Alzas-Loreni precej podobne, objavljamo v naslednjem resolucijo, ki je bila soglasno sprejeta na omenjenem kongresu alzaško-lorenskih katoličanov. Resolucija se glasi:

«Katoličani Alzas-Lorene ostanejo neomajno zvesti verskim načelom pouka in vzgoje v šolah. Zahtevajo, da se stvarno in popolnoma spoštuje verski značaj šolstva, kakor to določa zakonodaja naše dežele za vse šole, tudi učiteljska. Verska vzgoja mladine je temeljna zahteva katoliške Cerkve. In te zahteve se Cerkve nikdar ne bo odrekla. Katoliško ljudstvo je vedno odločno povdarjalo to zahtevo kot bistven del svojih državljanjskih pravic in volja očetov in mater katoliških družin je bila v tej točki v vseh časih enotna in trdna. Katoličani so prepričani, da je ta zahteva v popolnem soglasju z idealom prave strpnosti. Kar zahtevajo v imenu pravice zase, to zahtevajo katoličani tudi za druge veroizpovedi. Končno zahtevajo, naj se organizira pouk na način, da se bo mogel poučevati verouk v šolah v občevalnem jeziku in da se tako zagotovi prava verska vzgoja v neposredni zvezi z duhovnim življenjem družine in liturgičnim življenjem katoliške Cerkve.»

V smislu te resolucije so bili tudi naši katoliški shodi v tem letu in z zavestjo, da nismo sami v boju proti domačim in tujim žido-framazonskim kulturno-bojnežem, uveljavljajmo vedno in povsod z vso odločnostjo naša katoliška načela.

Vojni minister.

Kakšna je Pašičeva vlada in kako ona gospodari, to je prav dobro in splošno znano, znano je pa tudi to, da ljudje, ki sedijo na vladi okrog Pašiča, izrabljajo vsak trenutek v svojo osebno korist, da se v neugnanem pohlepu grizejo in izpodrivajo med seboj ter da so pustili že davno na strani vse obzire na ugled svojega položaja in položaja celokupne vlade. General Miloš Vasič je vojni minister, torej važna vladna osebnost. Bil je svadbeni minister kralja Aleksandra Obrenoviča. In tudi sedaj je bil za časa kraljeve poroke minister. «Tribuna» je radikalski list, pravzaprav Pašičevo osebno glasilo, in ta list slika takole generala Vasiča, visokega in važnega moža in ministra Pašičeve vlade:

«Tako, ko je prišel Vasič za vojnega ministra, se je načelo vprašanje novega oboroževanja naše vojske. Agenti liferacije so za nabavo kot najpripravnejšo osebnost predložili Karla Michela, katerega Vasič takoj postavi za načelnika artilerijsko-tehničnega oddelka, četudi se Vasič in Michel pod Obrenovičem radi nekkih ženskih stvari nista razumela in četudi Michel ni strokovnjak. Kakor se govori, je imel g. Michel aranžirati ono liferacijo, pri kateri je bilo državi pokradenih okrog 30 milijonov dinarjev ter obdržavati stalno zvezo med agenti in nadležnim mestom. Karkoli so agenti hoteli, to je Michel potrdil ter predložil «nadležnemu mestu». Agenti so zbirali člane za komisijo, «nadležno mesto» jih je pa potrjevalo. To sodimo po tem, ker so agenti že poprej povedali raznim oficirjem, da pridejo v komisijo, predno je prišla tozadavna naredba iz ministrstva. In ko so hoteli posamezni člani komisij delati po svojih vestih, je bil tu Vasič, ki je vse spravil v red ter pokazal pot, po kateri treba hoditi. Tak slučaj je bil s komisijo, ki je imela nalogo oceniti in presoditi ponudbe firme, od katere je naša država kupila municijo. To komisijo so sestavljali: dva artilerijska pukovnika, eden pešadijski podpukovnik in eden sodnijski major. Ta komisija je ugotovila, da je municija predraga in naj se ne kupi. Ta ugotovitev se je v pismenem poročilu potom g. Michela predložila vojnemu ministru.

Ta je skoraj počil od jeze, ko jo je prečital. Kaj je vse bilo potem, je zdaj še tajno, gotovo pa je, da je g. Michel sporočil komisiji ministrov nalog, naj se napravi novo poročilo s popolnim predlogom za nabavo.

Pad takimi okolnostmi in pritiskom je napravila komisija novo poročilo in vojno ministrstvo je izpostavilo pri ministrskem svetu odobrenje municijske nabave.

Potem je bilo treba sestaviti komisijo za preverjanje te municije. Agenti so se vrgli na nekega skozi in skozi poštenega pukovnika, naznanili so mu, da bo odrejen v to komisijo in res, za nekaj dni pride tudi taka ministrska naredba. Pukovnik, videč vse te mahinacije v izrabo njegovega dobrega in poštenega imena za umazano stvar, je izjavil, da članstva v komisiji ne more sprejeti, češ, da je bolan.

V ministrstvu so bili zelo jezni na tega pukovnika in ukazali so mu, naj gre takoj v komisijo, ali pa naj prinese zdravniško spričevalo. Agenti so pa zopet začeli hoditi okrog njega ter mu ponujali 500.000 dinarjev, če se ne upira in če sprejme članstvo komisije. Da bi imeli več prostotsti, jim je bilo pač potrebno, da je v komisiji tudi eden od znanih poštenih oficirjev. Pukovnik je odbil vse masne ponudbe in šel je k zdravniku ter tudi prinesel zdravniško spričevalo. Pravijo, da je zdravnikom naravnost povedal, zakaj to potrebuje. Zdravniki so bili najprej iznenadeni, potem so mu pa dali, kar je potreboval. Ko je ta pukovnik na ta način končno odbil soudeležbo v taki komisiji, ga gospod minister za kazen pošlje na službo v Bitolj. — G. Michel je prestavljenemu pukovniku to osebno sporočil, češ, da je še srečno prišel, ker se je že njegovo umirovljenje pripravljalo. «Ker nočete na Dunaj v komisijo, pa pojdite v Bitolj», je še dodal.

Tako «Tribuna», tako vladni list o vladnem gospodu, tako Pašičev list o Pašičevem človeku! Zakaj tako? — Mar iz odpora proti korupciji, ki ga narekuje morala? — Kaj šel Vladna gospoda ostane složno na vladi, dokler le mogoče in vsi taki glasovi iz vladnega tabora, vsa očitanja in vsi spori izhajajo samo iz gole zavisti.

Vojni minister zasede svoj stolček, prvo je nabava liferacija, drugi pa zavistno gledajo, kako mu teče pri tem masten zaslužek. Iz zavisti ga napadajo in če ga tudi izpodrinejo, njegov naslednik ne bo delal drugače. Kupoval bo municijo nalašč po najvišjih cenah, obdan bo s tropo agentov, ki verižijo in goljufajo za njegov in svoj zaslužek, druge, ki se iz poštenosti protivijo umazanosti, bo preganjali — in tako bo šlo naprej, dokler bo vladal tak režim in naj se njegove osebnosti še toliko izmenjujejo in prestavljajo.

Danes nabavlja, ali kakor v Beogradu pravijo: liferuje — Vasič, jutri lahko «nabavlja» zopet Zečević, Zivkovič ali kdo drugi, danes drugi Vasiča napadajo, jutri bo pa Vasič druge, da se zopet prerije na mesto, kjer se «liferuje.»

Beležke.

Kumanovski fiasko. Kumanovska proslava je bila prava slika žalostne politike beograjske vlade. Bila je mrtva, službena parada. Njej ni prisostvoval narod, temveč prišla je samo službena gospoda, da izreče, oz. prečita nekaj govorov in zdravic. Oni, ki so najzaslužnejši za Kumanovo, niso bili tam. Celo režimski listi morajo to priznati in «Balkan» piše pod naslovom: «Kje so bili tedaj Pribečevići, Lukinići, Wilderi, Bodisavljevići, Miladinovići itd.? — Vprašali smo «Dunavca», — človeka iz Bačke-Banata, ki je bil leta 1912 na Kumanovem: Greš li v Kumanovo? — Zakaj? — Dviga glavo ter napravi resnobno lice. — Na proslavo vendar. Sedaj je 10 let od kumanovske bitke! — A — se napravi in lice se mu raztegne v nasmeh — jaz ne. Bil sem tam, ko je bilo potrebno, sedaj pa naj oni gre do, ki jih tedaj ni bilo. — Govori, izrečeni in prebrani na proslavi, so imeli isti zagrizeni in ozkosrdni značaj kot ga ima vlada, ki jih je sestavila, razdelila ter dala prebrati. Pašič je sam sebe kandidiral za — Pantom zaslužnih mož in proslavljala se je vojska, češ, da je ona z junaškimi mišicami ustvarila razširjeno očetnjavo. Torej samo vojaška zmaga, moč vojaških mišic, o volji narodov, o ideji in o naporih vseh onih, ki niso bili ravno v vojski, pa niti besedice. Samo orožje naj bi bilo razširilo očetnjavo, o volji in ideji naroda, ki daje vojski moč, pa ni govora. Ni čuda, de celo «Balkan» pravi, da onim, ki so že pred desetimi leti bili na Kumanovem, danes ni treba tja hoditi in nadalje tudi ni čuda, da so oni, ki so za idejo jugoslovanske solidarnosti dovolj trpeli, ravno tako doma ostali, ko Pašič, nasprotnik te ideje, prireja parade.

Centralizem in beograjska čaršija. Od vlade podpirano beograjsko glasilo trgovcev in bankirjev «Trgovinski Glasnik» se že v par člankih ogreva za edinstvo in za centralizem, in pa za to, da bi imela država enotno ime. «V pokrajinah bi se,» pravi člankar, «razplamtela tekma, zavist, mrznja ter odtujevanje v divergentnem pravcu od državnega in narodnega edinstva. In pred vsem tem nas mora obvarovati — centralizem.» Dobro! Ze štiri leta se vodi brez prestanka centralistična državna politika. Dobili smo tudi centralistično ustavo. In kaj je posledica? To, da se še nikdar ni med nami tako razplamtela tekma, zavist, mrznja, ter odtujenost, kakor vladno sedaj. To ni teorija, temveč živa in kruta resnica, ker je naravno, da vsako prisiljeno uniformiranje vzbuja odpor ter poveča nezaupanje. — «Trgovinski Glasnik» piše, kakor da bi od nekaj sploh ne bilo med nami pokrajinskih, plemenskih in verskih razlik ter bi se bilo vse to še le sedaj na umeten način ustvarilo iz same neumne mrznje do «blagodejnega» centralizma. Kakor rečeno, beograjska čaršija ni za to, da bi država nastopala pod enotnim imenom, njej gre namreč v račun, da ostane Srbija, Hrvatska in Slovenija in ne kaka Jugoslavija. Čaršija ima za to svoje tehtne in materijalne razloge. Tržišča drugih pokrajin

prav dobro in občutno poznajo in občutijo, kako beograjsko tržišče na eni strani pod naslovom Srbija in Srbi zastopa vse tri dele, na drugi pa zopet oba druga odriiva. Ko so v Bosni in Srbiji slive in pekmezi na prodaj, takoj poskrbijo beograjski trgovci, da se v inozemstvu pri kupcih razširi vest, da so bosanske slive za nič in da se plača samo v — Srbiji kupovati in ko se v Beogradu kuhajo in mešajo raznovrstne naredbe in odredbe glede trgovine in prometa, so beograjski trgovci že vnaprej o vsem tem obveščeni, da se lahko na vse pripravijo, da lahko špekulirajo na račun vseh drugih trgovcev, med katere udarijo novi beograjski predpisi vedno kakor strela iz jasnega neba.

Se izplača . . . pa ne vsakemu. G. Prepeluh se je v Beogradu rajgovarjal z g. Protičem, ki mu je izjavil, da je «Balkanska banka» — kakor se govori — zaslužila pri «dviganju» naše valute 240 milijonov kron. Pomočnik finančnega ministra g. Plavšič pa je obenem tudi ravnatelj «Balkanske banke.» S tem je vse povedano. G. Protič je mnenja, da se bodo ob takem državnem gospodarstvu že v zgodnji spomladi izpraznile dolarske zaloge in da je v takem slučaju pričakovati neizogiben pad umetno «dvignjene» vrednosti dinarja. — Tako izgleda «osrečevalna protidraginjska akcija» Pašičeve vlade. Ako ne bo skoraj korenite izpremembe v vrhovih državne uprave, znamo doživeti strahovit kraj naših financ.

Iz Pašičevega «Panteona» piše «Hrvat»: Te dni se je hotel ustreliti pismoša iz Plevlja Djoka Antonijević in si je že pognal eno krogo v levo stran prs. Ker se ni smrtno pogodil, je izjavil pozneje sam, da se je odločil za ta strašni korak samo radi tega, ker je živel radi premalenkostne mesečne plače s šestimi otroci v neznošen uboštvo in pomanjkanju. Za shranjevanje za državo zaslužnih kosti ala Pribičević-Pašič v Panteonu letnih 30 milijonov dinarjev, državni uslužbenci pa se dnevno streljajo, obešajo in gredo v vodo, ker država za nje nima denarja. Za mrtve kosti najdragocenejši Panteon — za žive mrličice pa se Pašič ne zmeni!

Dnevne novice.

Prihodnji štev. «Straže» izostane radi praznika!

Volilni shod «Zveze delovnega ljudstva» v Ljubljani se je vršil v petek zvečer v dvorani «Uniona» ob veliki udeležbi ljubljanskih volilcev. Prebrala se je kandidatna lista, govorili so pa: bivši župan dr. Peirič, ki je prvi na listi in pa kandidati: poslanec dr. Gosar, železničar Makuc, Kralj, urednik Kremžar ter profesor Fabjančič. Predsednik shoda je bil kandidat dr. Stanovnik. Poslanec dr. Gosar je pojasnil načela, na katerih je osnovana Zveza delovnega ljudstva, ki se je sestavila ne glede na svetovno naziranje v njej zastopanih posameznih struj in strank. Katoliško, krščansko delovno ljudstvo ostaja tudi nadalje pri svojih načelih, kakor je doslej. Zveza se je ustanovila samo zato, da gremo skupno za stvari, ki nas družijo. Stojimo na stališču, da ima vsakdo sam pravico odločati o svojih potrebah. Zato je čisto naravno, da gre delovno ljudstvo enotno v boj za svoje koristi. Kdor ne dela, kdor lenari, kdor samo gleda, kako bi svojega bližnjega ogoljufal, ta nima mesta v Zvezi delovnega ljudstva. Vanjo spadajo tisti, ki si s poštenim delom služijo kruh — duševni in ročni delavci. Gremo v boj zoper kapitalizem, nasilje in korupcijo. — Železničar Makuc je naglašal, da bo znal ljubljanski proletarijat računati z bodočnostjo in obračunati tudi s preteklostjo. Proletariat nazivajo za protidržaven element, ker se je naučil stradati v korist države in ker nastopa proti tistim, ki izkoriščajo državo v svoje krivične namene. Proletariat je prišel do prepričanja, da se mora združiti brez ozira na stranke v enotno fronto, ako hoče zrušiti ljubljansko buržuazijo, frakirijo, kakor se sama naziva, in ki ni za ljubljansko prebivalstvo ničesar storila. Omenjal je nadalje, kako je vlada razpustila zakonito izvoljene občinske svete povsod, kjer je bil proletarijat v njih v večini, in kako je oropala 200.000 proletarskih volilcev tudi poslanskih mandatov v skupščini. Režim je oropal tisoče proletariata najprimitivnejših državljanov. Za zrušitev tega režima je potrebna enotna fronta vsega delovnega ljudstva, da se odstranijo z vodilnih mest paraziti. — V tem pravcu so govorili tudi drugi govorniki in ljubljanski volilci so z odobravanjem ter sijajno udeležbo pokazali, da razumejo današnji položaj hudo obremenjenega in zatiranega delovnega ljudstva, da je večina ljubljanskega prebivalstva v protirežimskemu taboru in da složno pripravljajo za 3. december poraz vseh ljudskih izkoriščevalcev.

Pašičeve metode g. pokrajinskega namestnika za Slovenijo. Kadar se pripelje v Ljubljano g. minister dr. Zerjav, ga čaka in pozdravi na kolodvoru g. namestnik Hribar, kadar osreči Ljubljano g. minister vseh jugoslovanskih — po letošnjem dvemesečnem deževju narastlih vod — g. Pucelj, ga pozdravlja na kolodvoru g. namestnik; v Mariboru je g. Hribar dajal na kolodvoru značilne informacije dr. Lipoldu in Kodermanu in vendar g. namestnik ni več kot radikal ne v zlahti z mladoliberalci in ne s samostojnimi. Pozdrave g. namestnika na naslov liberalnih mladincev in samostojnih si lahko razlagamo samo kot kopijo g. Pašiča, ki je pripravljeno pozdraviti in podeliti kako denarno dobroto vsacemu svojemu vplivnemu podrepaniku, pa če tudi je iz njemu najbolj nasrotnega političnega tabora. Po Ljubljani govorijo, da si tudi g. namestnik hoče s svojimi pozdravi in pokloni pridobiti razne agromerkurne korifeje, da ne bo čisto osamljen, ko bo obenemogel kot — pokrajinski namestnik. Političen značaj g. namestnika je že precej balkaniziran in to v dobi, ko je g. namestnik že precej v letih resnosti — — — in bi pričakovala od njega navadna javnost več zna-

čajnosti tudi v pozdravih in poklonih na raznih kolodvorskih postajah v Sloveniji.

Vse lepše. V višjem šolskem svetu je kanonik Nadržal zahteval preiskavo, da se dokaže protidržavnost učiteljev «Slomškove zveze». In brihtna glava Jelencjo je pogruntal: «SLS je protidržavna, Slomškarji so pristaši SLS, torej so Slomškarji protidržavni». — Kaj ne, imeniten dokaz, vreden butice, ki ga je iznašla.

«Razor» razpuščen. Katoliško srednješolsko dijaštvo ima svojo organizacijo «Razor», ki je že davno predložilo svoja pravila ministrstvu prosvete v odobritev. Dočim so bila te dni «Razor»-ova pravila kratkomalo zavržena, se je svobodomiselnemu «Preporodu» naročilo, naj svoja pravila spravi v soglasje s šolskimi zakoni. — Torej, katoliški organizaciji se po ovinkih prepove obstoj, liberalni organizaciji pa se celo svetuje, da svoja pravila spravi v soglasje s protiverskimi Pribičevićevimi naredbami. Našim mladim katoliškim mučnikom za vero in versko prepričanje pa ključemo: Pogumno naprej po začrtani poti! Prej so nas preganjali narodnostno, sedaj pa še versko. Ne bojimo se preganjanj!

Usmrtitev rudarja Keroševića. V četrtek zjutraj so hoteli v Tuzli obesiti rudarja Gjuro Keroševića, ki je bil obdolžen, da je ubil žandarja v spopadih za Božič 1. 1920, povzročeni po nezakonitem navalu na stavkujoče rudarje od strani samega okrožnega načelnika in drugih oblastnih organov. Smrtna obsodba rudarja Keroševića, ki je k večjemu v silobranu povzročil smrt orožnika, je bila krivična in pravi izraz protiljudske in protisocijalne narave današnjega režima, proti izvršitvi smrtne obsodbe so protestirale delavske in zemljoradniške organizacije ter več narodnih poslancev. Vse zamanj. Eni deputaciji so v ministrstvu pravde izjavili, da je vlada obsodbo potrdila, ko je bil kralj v inozemstvu in da se ne da na tem odločilu prav nič spremeniti, drugih deputacij pa sploh niso hoteli sprejeti, češ, da so Pašič in drugi ministri silno zaposleni s študiranjem govorov in z drugimi pripravi za slavje in parade. Do kralja deputacij niso pustili in ko so se narodni poslanci in drugi zastopniki tako trudili, da predložijo svojo stvar, so dali gospodje dr. Markovičeve-radikal-policajdemokratske pravde nalog, rudarja Keroševića v Tuzli na tihem obesiti. Prebivalstvo Tuzle je imelo Keroševića že za mrtvega, stvar je bila pa drugače. Ko je obsojenemu predsednik sodišča prečital potrdilo smrtne obsodbe ter naznanil uro usmrtitve po «humanih» predpisih glede izvrševanja smrtnih obsodb, so mu odvzeli tudi težke verige, v katerih je bil doslej vklejen. Kerošević se je že poprej pripravil in da ne pade v rabeljeve roke, je porabil čas, ko je bil zopet sam ter se trikrat zabodel z nožem, katerega si je nekako priskrbel ter ga imel skritega. Mesto pod vislice so peljali težko ranjenega jetnika v bolnišnico. Rabelj za enkrat ni imel posla, Keroševića bo pa krvoločna gospoda tako dolgo zdravila, da ga lahko pripelje pod vislice ter zadosti svoji «pravi». Priprost rudar je hotel rabelju prihraniti delo ter s prostovoljno smrtjo protestirati proti obsodbi, gospoda, ki ima naslado ob vislicah in rabelju, hoče pa skrbeti, da ji žrtev sama ne uteče v smrt. Celo srednji vek bi v takih slučajih drugače postopal.

Obsojeni komunisti v Osjeku. Dijak Suler in bančni uradnik Weiss sta poslana v kaznilnico v Mitrovico, Čejka in Reis sto pa spuščena na pogojno svobodo po pravih hrvatskega zakonika, ker sta prestala že polovico prisojenega zopora. Izpuščen bi moral biti tudi še profesor Maslarič, pa so ga vseeno še obdržali v Osjeku v zaporu, ker je dvignul državni odvetnik proti njemu novo obtožbo radi govora, ki ga je imel pri razpravi v svojo obrambo. V tem govoru je imenoval profesor «obznan» — brezstidno in to je povod za novo obtožbo, četudi se doslej še ni preganjalo ljudi radi izjav, po katerih so itak že obsojeni.

Osnovanje pravoslavne misijonske šole. Beograjski listi javljajo, da je «Pravoslavno Bratstvo» srbske patrijarhije prosilo ministrstvo ver, da se mu dovoli osnovanje misijonske šole. Ta šola bi vzgajala in usposabljala mlade pravoslavne blagovestnike, ki bi ho diti od vasi do vasi, od kraja do kraja utrjevati pravoslavno vero in moralo. Gotovo tudi v drugoverske kraje z agitacijo: «Stopi bre v pravoslavje, da boš državljan prvega reda in da ti bo dobro v državi.»

Nasilni nastop policijskega kapetana. Kake oblastne organe vzgaja Pašič-Pribičevićev režim, se je lepo pokazalo v petek ob pol 12. uri v uredništvu zagrebškega dnevnika «Hrvat». Zagrebška policija je dobila novega kapetana, nekega Boška Pavloviča, in ta je prej navedenega dne in ure prinesel v uredništvo «Hrvata» neke popravke in dokumente glede članka, ki je izšel v listu ter se tikal tudi njegove osebe. Član uredništva je sprejel g. Pavloviča in si notiral stvari iz njegovih dokumentov. Ko je Pavlovič zahteval, da se nek dokument o njegovem delovanju ponatisne v «Hrvatu», mu je urednik odgovoril, naj ga da natisniti v policijski «Pokret». Kapetan Pavlovič je nato skočil pokonci in se postavil v bojno pozicijo proti uredniku. Ko so nato prihiteli ostali člani uredništva, je Pavlovič potegnil samokres, ga nameril proti uredniku in kričal, da bo streljal. Končno so ga uredniki vrgli iz uredništva. Uredništvo «Hrvata» bo proti Pavloviču vložilo kazensko ovadbo radi javnega nasilja. Kakor pa učijo dosedanje izkušnje, bo ta nasilni kapetan gladko izšel iz ovadbe, oziroma iz preiskave, če do te sploh pride.

Dvojnega morilca so prijeli na Dunaju. Kakor že znano, je ubil Dunajčan Schrott v noči od 21. na 22. s kladivom krojaškega pomočnika in vajenca v spanju v Zagrebu in nato izropal blagajno krojaškega mojstra Stipetića. Morilca Schrotta je aretirala dunajska policija dne 26. t. m. Koj po pobegu Schrotta iz Zagreba

na Dunaj je dognala policija, da se skriva morilec na kod po Dunaju. Slednjič so dognali, da se skriva Schrott pri svojem prejšnjem mojstru, pri katerem je delal kot krojač, predno se je preselil v Zagreb. Schrott je stanoval v okraju Neubau, njegovo stanovanje je obkolila policija nakar je morilca aretirala policijski agent. Pri Schrottu so našli štiri tisoč jugoslovanskih kron in nekaj milijonov avstrijskih. Dobili so pri njem tudi karto za ložo za večerno predstavo v dvornem gledišču, ki stane 30 tisoč kron. Aretirani Schrott je priznal na policiji, da je spal skupaj v delavnici Stipetića z obema tovarišema, on sam v eni postelji, ona dva pa skupaj. Med delom je Schrott zapazil, kako shranjuje Stipetić denar v skrinjico. — Pri pogledu na denarno skrinjico je sklenil, da si prilasti njeno vsebino. Ko je prišel v noči 21. t. m. v delavnico na počitek, je videl, da že spita oba njegova tovariša, sklenil je, da oropa skrinjico. Pri vlamu v skrinjico pa se je bal, da ne bi se ona dva mirno spavajoča vzbudila. Zagledal je na tleh kladivo, katerega je pobral v namen, da onesvesti z udarcem oba spavajoča, da bi lahko nemoteno vlomil v skrinjico. Najprej je udaril po glavi krojaškega vajenca, zatem pomočnika, ki se je po prvem udarcu dvignil z ležišča, a ga je nato tako dolgo tolkel po glavi, dokler ga ni ubil. Ko sta bila oba mrtva, je vlomil v skrinjico in vzel iz nje 2 tisoč dinarjev. Pokradel je še na to nekaj sukna in obleke in odpotoval ob četuri zjutraj v vlakom v Celje, kjer je prodal sukno za 2 tisoč dinarjev. Iz Celja je potoval pod imenom Ružnik v Poljčane, kjer se je mudil 3 dni. Ker ni imel pravega potnega lista za preko meje, je hodil peš od Poljčan do Špilja, od tam pa se je odpeljal na Dunaj. Pri zaslišanju je Schrott vse čisto mirno priznal, ni kazal nikakega kesanja, ker je ubil dve nedolžni žrtvi, ampak se je samo izgovarjal, da ju prvotno ni nameraval ubiti, ampak z udarci samo onesvestiti.

Roparski umor v Gundincih na Hrvatskem. Neki Filip Mutaj iz Babine Grede je stopil dne 22. t. m. v službo pri nekem Mihiču. Mutaj pa je že prišel k službi z namenom, da ga ubije in oropa. Takoj zvečer istega dne, ko je nastopil Mutaj službo, se je spravil na hlev k navideznemu počitku. Ponoči, okrog 11. ure je pa vdrl v spalnico Mihiča, kjer je ta trdno spal, Mutaj videč spečega starca, potegne nož in mu ga zasadi v vrat. A Mihič ni bil takoj mrtev, ampak je še vstal, makar ga je Mutaj do smrti pobil s sekiro. Ko je obležal Mihič mrtev, je tolovaj vdrl v njegovo omaro, iz katere je potegnil 1000 K in nekaj obleke. Oropan denar in obleko je hotel ropar skriti pri svoji sestri in na potu do sestre so ga orožniki že prijeli in predali sodišču. Mutaj je priznal, da je imel že koj pri vstopu v službo namen, ubiti Mihiča, ker je upal, da je stavec bogat, a se je ukanil — ker 1000 K pri današnjih razmerah pa ni bogastvo. Priznal je tudi, da je pred umorom že bil v ječi, a je pobegnil iz zapora, ker je preveč gladoval.

Trije čifutski tički pod ključem. Po okolici Novoga Sada in sploh po Vojvodini so sleparili trije čifuti: Abraham Silberbach, Jakob Klein in Evgen Hoffmann. Med vojvodinskimi Nemci so dalje časa pobirali prostovoljne darove za odkup nemških ujetnikov za odkup iz ruskega ujetništva. Kazali so tudi okrog dobre ponarejene dokumente iz Kronstadta in nabrali na ta goljufiv način več stotisoč kron, katere so pa porabili zase. Dne 21. t. m. jih je aretirala novosadska policija in jih predala sodišču.

Velike poplave po Srbiji in Črnigori. Iz Čacka javljajo, da so vsled stalnega dežja izstopile iz svojih strug reke: Morava, Ibar, Raška in Trnavska. Vsa polja in mnogo hiš je pod vodo. Škoda se še ne da preceniti. V Črnigori je obustavljen promet na cesti Kolašin—Podgorica—Andrejevica in Bijelo Polje. Voda je poplavlila pote in na več mestih odnesla mostove. Tudi reka Lim je opasno narasla.

Poplave. Donava je tako močno narasla, da so podrli valovi pri Apatinu železniški nasip na več mestih in deli Apatina so pod vodo. Materijalna škoda je zelo velika, pa tudi človeških smrtnih žrtev je več, ki pa še niso najdene. Vsled poplave je prekinjen tudi železniški promet. V Zelenici v Hercegovini pa je narasel potok Rapaj tako visoko, da je poplavljal železniško postajo 1 m visoko. Vojško skladišče in prebivalci sela Kuta so utrpeli veliko škodo. Dosedaj so našli samo 10 mrtvo truplo nekega Črnogorca.

Požar v osiješki tvornici pohištva. Dne 27. t. m. je izbruhnil požar v osiješki tvornici za pohištvo, ki je last Josipa Povišila. Ogenj je izbruhnil v kletih, kjer so bile žage, razni stroji in lesni odpadki ter odrezki. Domnevajo, da je padla iskra iz stroja med lesne odpadke, kjer je tlela celo noč in zjutraj je izbruhnil iz iskre požar. Požar se je razširil iz spodnjih prostorov na glavno žago in in na dve delavnici, ki ste pogoreli do tal. Škoda znaša 6—7 milijonov K.

Prevelik prijatelj lir. Te dni je aretirala naša policija v Dubrovniku nekega tujca, ki ni imel pri sebi prav nobenih dokumentov in se je izdajal za trgovca Pavla Pretija iz Italije. Po aretaciji se je obrnila policija na italijanski konzulat, ki je bil pravkar prejel tiralico za Pavlom Petil-bonom, defraudantom iz Genova. Če zapreti trgovec Paolo Preti ni bil nikdo drugi nego od italijanskih oblasti zasledovani Petilbon Paolo, ki je poneveril genovski carinarnici 1 milijon lir. Pri defraudantu so našli še samo en del denarja in ga nato predali italijanski oblasti.

Okradla svojega gospodarja. Dekla Marija Curio, ki se izdaja pod imenom Marija Horvat, je pokradla dne 24. t. m. svojemu gospodarju Josipu Nadešu v Čakovcu raznih dragocenosti v znesku 123.300 K in nato pobegnila. Tatnica je stopila pri okradenem v službo s knjižico, ki se je glasila na ime Terezije Jurak iz Šobotice.

Dehodki državne trošarine za mesec september t. l. znašajo 85 milijonov dinarjev, torej 10 milijonov dinarjev več, nego je bilo predvideno v državnem proračunu.

Lokomotive iz Nemčije. Na račun vojne odškodnine smo prejeli iz Nemčije zopet 35 normalnotirnih lokomotiv in 50 potniških vagonov.

Gledališki igralci slov. kat. izobraževalnega društva v Storah pri Celju uprizore dne 5. novembra lepo zgodovinsko igro «Fernando, strah Asturije» na odru kat. doma v St. Jurju ob južni žel. Pričetek točno ob pol štirih popoldne. Cenjeno občinstvo naj nikar ne zamudi pogledati lepo igro.

Iz Maribora.

Orliški krožek v Mariboru začne zopet z redno telovadbo. Telovadne ure so vsak torek in petek, od 6. do pol 8. ure zvečer. V torek, 31. t. m. naj pridejo zato vse telovadkinje, ki so se že priglasile k telovadbi ali ki se še nameravajo priglasiti, točno ob 6. uri v telovadnico mešanske šole na Slomškovem trgu. K prvi telovadnici uri naj pridejo tudi gojenke, za katere se bodo potem določile posebne telovadne ure ob za nje primernem času!

Opozarjamo, da prireditev, ki se ima baje vršiti te dni v Narodnem domu, ne pripada nobeni naši organizaciji.

Mariborski vojni okrug razglasa: Oficirji in vojni uradniki teritorija mariborskega vojnega okrožja, kateri so do 31. oktobra 1918 bili aktivni a pozneje spet v našo vojsko, ter še niso definitivnim ukazom vpočojeni, naj izvolijo do 12. novembra t. l. vposlani komandi Mariborskega vojnega okruha sledeče podatke: čin, ime in prezime, sedanje bivališče, da-li so do 31. oktobra 1918 služili pri skupni vojski, ali pri avstrijskem ali pa ogrskem domobranstvu. Po tem terminu dospel dopise se ne more več sprejemati.

Mestna plinarna sporoča, da se vsled nujnih popravil vrši oddaja plina v torek, dne 31. t. m. od polnoči do srede 1. nov. do sedemnajste ure v omejenem obsegu. Vsi p. n. odjemalci plina se naprošajo, naj v navedenem času ne uporabljajo plin.

Priporočamo najcenejšo manufakturno trgovino M. Feldin, Maribor, Grajski trg 1. — Več v oglasu.

GLADIATORJI.

(165. nadaljevanje.)

»To bi bila vsaj smrt vojščaka!« je odgovoril Eška. Njegovi pogumni naravi se je zdelo prehudo, dati svoje življenje brez vsakega boja. »Padel bi pod mečem, zadet od sulice na obzidju, kot mož, kot vojak! Toda biti kamenjan do smrti — kakor pastir kamenja šakala v njegovem brlogu — to je strašna sramotna smrt!«

»Ali hočeš izgubiti večno slavo, ki se ti ponuja?« ga je resno vprašal Kalha. »Ali hočeš umreti kakor pogan, kakor eden izmed naših nesrečnih zelotov, ki se med njimi najzlobnejši ne obotavlja, dati svoje življenje za Jeruzalem? Ali nisi boljši, pogumnejši, plemenitejši nego vsi ti? — Poslušaj mladi mož na besede človeka, ki bo čez uro že stal pred sodnim stolom Božjim! Ponosen moraš biti na čast, ki ti jo hoče Bog danes skazati. Osramočen sicer, ker čutiš svoje nevednost, da boš ti, mladi in neizkušeni učenc, prepuščen med junaške spoznavalce in pričevalce prave vere! Poglej name, Eška, ki tukaj zvezan kakor ti čakam na smrt! Štirideset dolgih let sem se boril in trudil po potu za Gospodom, s labornimi koraki, z mnogimi neuspehi, kolikokrat sem zašel, kolikokrat sem padel! Štirideset dolgih let sem molil noč in dan, da bi ostal stanovit na potu, ki so me ga učili, da bi bil vreden Njegov služabnik, četudi najnižji med nizkimi. In molil sem, da bi bil vreden, trpeti za Njegovo stvar, kadar bo prišel moj čas. — In jaz ti povem, mladenič, čez eno uro naju sprejmejo tisti dobri in veliki sveti možje, ki sem ti o njih tolikokrat pravil, v blestečih se oblekah, z razprostrtimi rokami nama bodo prišli nasproti in naju bodo povedli k večni svetlobi, o kateri si ne upamo govoriti na kraj, ki ga še oko ni videlo, uho ni o njem slišalo, in srce človeško ni razumelo. In vsa ta slava je za tebe, za tebe, ki si prišel v vinograd Gospodov ob enajsti uri, in ti deliš plačilo z njimi, ki so nosili težo in vročino dneva! O Eška, ljubil sem te kakor sina ljubi oče, in iz vsega srca ti ne želim boljšega prostora, kot tu ob svoji strani!«

Eški se je ogrevalo srce. »O, le naj pridejo!« je dejal, »pripravljenega me bodo našli! Verjemi mi, Kalha, če bi tudi mogel, bi se ne ločil od tebe. Ne, ako je Njegova volja, da naj bom kamenjan tukaj v zunanem tempeljskem dvoru, — učil sem se od tebe, stari, dobri prijatelj, da moramo hvaležno in ponižno sprejeti vse, kar nam pošlje! — Toda jaz sem človek, Kalha! Prav si dejal, manjka mi dolge svete vaje štiridesetih let. — In trdna vez me še drži s tem svetom. Saj ni zoper Božjo voljo, Kalha, da ljubim Mariamno —? In — in tako rad bi jo še enkrat videl!«

Solza je zaigrala staremu možu v očesu. Očiščena, sveta je bila njegova duša, pripravljena, da poleti k svojemu Bogu v večno domovino, pa srce mu je bilo še mehko za človeška čustva. In vezi sorodstva so bile še močne tudi tukaj na kraju trpljenja, kakor so bile močne v bratovi hiši.

Veseli je bil, da je njegova izpovedba pred sanhedrinom rešila Eleazarju dobro ime v očeh naroda, njegovo radost pa, da sme deliti s svojim učencem mučeniško slavo, je kalila misel, kako bridko bo občutila Mariamna izgubo, preden bo njeno plemenito srce prebolelo udarec usode.

Za trenutek je molčal in njegove ustnice so se premikale v tihi molitvi za oba.

Eška pa je sledil mislim, ki ga niti v tej svečani uri niso zapustile.

»Rad bi jo videl!« je sanjavo ponavljal. »Tako zelo sem jo ljubil, svojo lepo Mariamno! — Kako bi trpela, če

bi me videla zvezanega in brez pomoči tule ležati! Vedela bo, ko bo vse mimo, da je bila moja zadnja misel pri njej, in morebiti bo jokala, da ni bila tukaj in da ni ujela mojega zadnjega pogleda. Povej mi, Kalha, ali jo bom gotovo spet videl na onem svetu? Saj ni greh ljubiti, kakor sem jaz ljubil njo?«

»Ni greh!« je odgovoril Kalha resnobno. »Ni greh! Tvoja ljubezen do nje te je poklicala k pravi veri! In koliko jih je, ki so našli pravo pot v nebesa edinole, ker jim ga je pokazala — ženska! Ker je šla to pot pred njimi in jih vabila za seboj, preden je izginila njihovim očem, s svetim, upolnim smehljajem. — Ne, Eška, ni greh ljubiti, kakor si jo ljubil ti! In ker se nisi obotavljal in si se odpoval temu najdražjemu zakladu svojega srca, da daš čast svojemu Gospodu, — ne boš ostal brez plačila!«

»In videl jo bom zopet, kajne?« je ponavljal Eška. Se se je njegovo srce zelo oklepalo zemeljskih čustev — saj je bil še mlad in neizkušen učenc! — »Zdi se mi, da bi bila krivica, če bi moral biti za vedno ločen od nje. Zdi se mi, da bi nebesa brez nje zame ne bila nebesa!«

»Bojim se, da še nisi dovolj pripravljen na smrt!« mu je dejal Kalha očitajoče. »Moli moj sin, moli goreče, brez prenehanja, da bi bilo odvzeto od tebe človeško srce in ti dano novo srce in te storilo vrednega slave, h kateri si danes poklican! — Ni na tebi in ne na meni, da prosiva: Daj mi, moj oče, tule košček kruha! Ali pa: Daj mi čašo vina! — Zaupati moramo v naših molitvah na neizmerno modrost in neskončno usmiljenje Božje, ki nam bo naklonilo to, kar spozna da je najboljšo za nas. In On, ki nas je učil moliti, nam je naročil, naj vsakokrat preden prosimo za vsakdanji kruh, priznamo svoje ponižno, brez-pogojno vdanost v voljo našega Očeta, ki je v nebesih. — Prepusti vse Njemu, moj sin, in zaupaj, da ti bo dal to, kar je res najboljše za tebe! Ne raztresaj svoje duše s slabotno boječnostjo, z malenkostnim umovanjem in s praznimi vprašanji! Zaupaj, moli in zaupaj, tukaj na dvoru smrti, ali pa zunaj na obzidju in pri domačem ognjišču — in zmaga bo tvoja! — Kajti borba se bliža! Nočna straža je minula in čas je, da si opaševa orožje za odločilni boj!«

In starec je pokazal proti vzhodu, kjer je zsvitala prva jutranja zarja na nebu.

Ko pa je obrnil svoj pogled na tovariša, se je prestrašil.

Kako izpremenjen je bil! Njegovo nekdanje mladostno, sveže lice se je za desetletja postaralo v eni sami noči, v teh par urah ujetništva in trpljenja.

Mali oglasi:

OGLEJTE SI CENE IN ZALOGO

manufakturnega blaga in perila v trgovini

FELDIN MARIBOR

Grajski trg, Vetrinjska ul. Krojači in šivilje poseben popust! 2-2 512

Steklenice velike za vino in slivovko se proda, Maribor, Lekarniška ul. 2. 519

Kupim hišo v Mariboru ali predmestju. Posredovalci dobe nagrado. Dolajš Lndvig, Sv. Jakob v Slov. gor. 928 1-3

Tovarni ka zaloga eškega in angleškega manufakturnega blaga se dobi po najniž. cenah pri J TRPI
Maribor, Glavni trg 17

Proda se kinoaparati

'Glasprojektion' bogato opremljen z vsemi potrebščinami. Več se izve: Ptuj, Cvetkov trg 5/1. 2-3 517

Mesarji! Trgovci z živino! Prodaj v Ptuj, Ljutomerska cesta, blizu kolodvora, enonadstropno hišo s hlevom, veliko kolarnico, vrtom in stavbišči. Pripravno tudi za lesnega trgovca. Dopisi: J. Kranjc, Ptuj, Ljutomerska cesta 16. 3-3 506

Mestno elektriško podjetje sprejme prostovoljne in inštalacijske monterje. Prijavi naj se pri Mestnem elektriškem podjetju, Jurčičeva ulica 8, I. nadstropje. 3-3 499

SENO

slamo, drva ter premog, žito, krompir, sadje in druge deželne pridelke — kupuje in prodaja — **OSET ANDREJ, MARIBOR** Aleksandrova cesta šte. 57, telef. 88. 36-323

Poljedelci!

FIŽOL

• češnjevcev • (Wachtbohnen) Cocc

kupi vsako množino in plača najvišje cene

Hmelak in drug Maribor, Slomškov trg 6. 11 460

In spomnil se je Kalha na samega sebe in vzdih hvaležne radosti se mu je izvil iz prsi, ko je pomislil, da je edinole njegova močna vera krepila njegovo staro, one-moglo truplo za toliko trpljenje.

Pa le trenutno je bilo to veselje nad lastno močjo, njegovo mehko srce je začutilo iskreno sočutje s trpečim sobratom in poln požrtvovalnosti, katere ga ja naučila njegova vera, in ki je nobena druga vera ne daje, je bil pripravljen vzeti na svoje rame breme, ki je bilo tako težko za njegovega še nevaženega sotrpina. Ni bilo zaupanje v samega sebe, ki je dajalo temu moučniku toliko nepremagljivo pogumnost, — njegovo samozatajevanje je bilo, popolna udanost v voljo Njega, ki nikdar ne zapusti človeka v njegovih potrebah, njegova goreča, trdna vera je bila tista moč, ki ga je usposobljala, da je s tako jasnim očesom zrl megleno človeško življenje in radovoljno sprejel brezkončno in nevidno večnost za vidni, čutni, mamljivi svet.

Zdelo se je, da sta menjala vloge. Bližajoča se smrt je zbudila v starcu radostnega, zmage se veselečega junaka, pa naučila maledniča krotke vdanosti ponižnega svetnika.

»Moli zame, da bom vreden!« mu je šepetal Eška in pokazal gori na nebo, kjer se je svetila zarja bodočega dneva.

»Dobre volje bodi!« ga je junačil stari in na licu mu je žarel zmagoslaven smehljaj. »Poglej, — dan prihaja! In ti in jaz sva pretpela nočno temo, za sedaj in za večno!« —

(Dalje prihodnjic.)

Obmejni katol čani širite 'Stražo'!

Zimsko perilo, čevlje, dokolenice (gamaše), copate, odeje, nogavice, roka-vice, kravate, **klobuke,** različno modno in galanterijsko blago na boljše vrste in najceneje nudi **dežne plašče,** **Jakob Lah, Maribor, Glavni trg 2**

Velika hišav centru Ljubljane

pripravna za

tovarniško podjetje ali skladišče (obokane kleti!) proda se takoj. Kupcu stanovanje na razpolago. Panudbe na

J. Zormanov, anončni in reklamni zavod, LJUBLJANA, GLEDALIŠKA UL. 2. 3-3 507

Spodnještajerska ljudska posojilnica

v Mariboru, Stolna ulica šte. 6, r. z. z n. z.

obrestuje od Novega leta naprej navadne vloge po

4 1/2 %

Tržnje in večje vloge pa po dogovoru.

SLOVENSKA BANKA

CENTRALA: V LASTNI PALAČI

LJUBLJANA, STRITARJEVA ULICA 9.

PODRUŽNICE:

Maribor, Gosposka ulica 20, Ljutomer, Dolnja Lendava, Novi Sad. Ekspozitura: Vrhnika.

Obrestuje s 1. novembrom t. l. stare in nove

hranilne vloge s 5 % čistih.

Večje in posebno pa proti 1-6 mesečni odpovedi vezane vloge, obrestuje z najugodnejšo obrestno mero. Izvršuje vse bančne posle zelo ugodno. 516 1-2